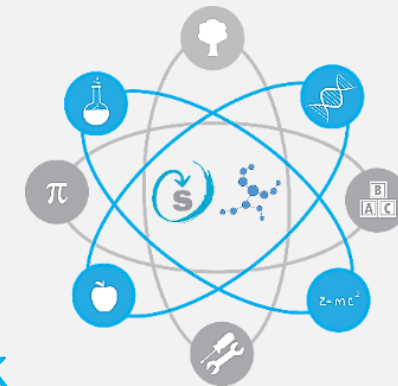

3. konferenca učiteljev naravoslovnih predmetov
Povezujemo znanje za boljšo pismenost & Scientix

Modeli razvijanja bralne pismenosti

Dr. Nataša Potočnik

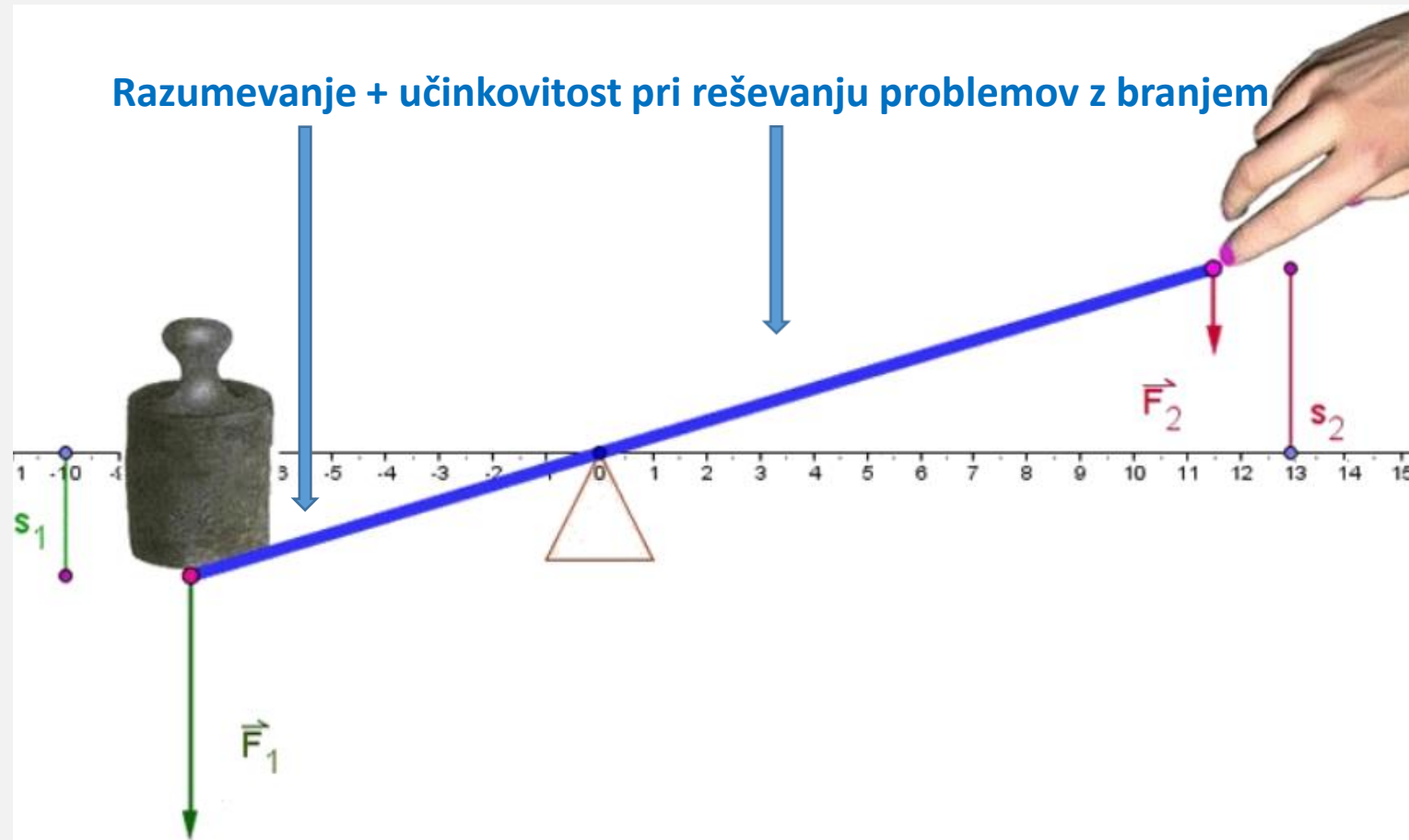

Bralna pismenost ...

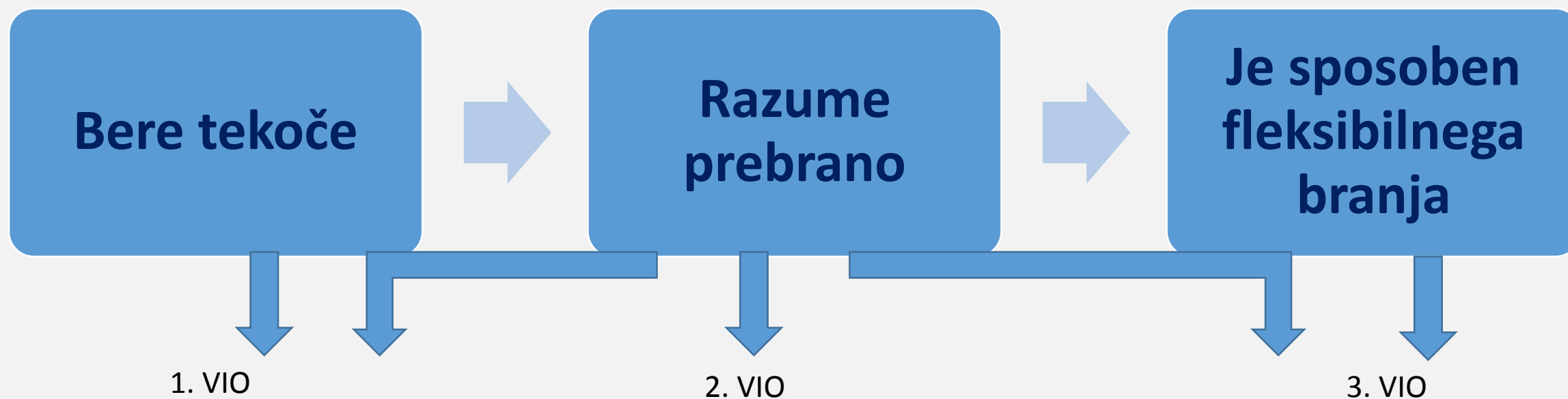

- ... zmožnost učencev, da samostojno pridobivajo informacije, jih povezujejo in interpretirajo, si na osnovi informacij ustvarjajo celostne pomenske predstave in razlage pojavov ter dogodkov, razmišljajo o njih in jih vrednotijo, razvijajo argumente za takšno ali drugačno delovanje na osnovi informacij, se znajdejo v novih situacijah, kritično primerjajo, sklepajo itn. (Načrt projekta Opolnomočenje otrok z izboljšanje bralne pismenosti /.../, 2011).
- ... merljiva s stopnjo razumevanja prebranega.

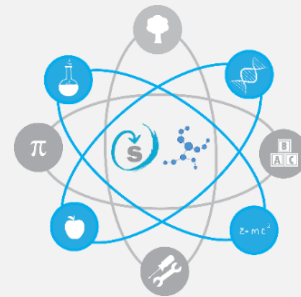
Bralna pismenost kot vzvod za učinkovito učenje pri vseh predmetih

Učinkoviti bralec

Tekočnost branja – nujen pogoj za razumevanje

- Hitro in natančno branje z ustreznim ritmom, intonacijo in izraznostjo (avtomatizacija).
- Bralci začetniki preobremenijo svoj delovni spomin z dekodiranjem, tako da ne morejo hkrati spremljati in predvidevati pomena prebranega.
- Izurjen bralec ima avtomatizirano dekodiranje in lahko pozornost usmeri zgolj na razumevanje.
- **Tekočnost je kazalnik nezavedne in avtomatizirane spretnosti dekodiranja in kazalnik splošne bralne zmožnosti.**

Efektivna hitrost branja

- Hitrost branja, ki še omogoča razumevanje.
- Počasno branje – majhna stopnja razumevanja (po navadi) zaradi slabe tehnike branja, slabih bralnih navad (regresija, subvokalizacija);
- Hitro branje – večja pozornost – hitrejša obdelava informacij – večje razumevanje (do določene hitrosti – smiselnost treningov hitrega branja?)
- Glasno branje (od 100 do 120 besed/min) – za spremljanje napredka;
- tiho branje (200 besed/min ob koncu OŠ) – za učenje.

Razumevanje pri branju

- Aktiven proces, v katerem skuša bralec interpretirati, kar je prebral – proces integriranja novih informacij v obstoječo miselno shemo;
- povezava z bralno uspešnostjo posameznika in njegovo uspešnostjo pri jezikovnih predmetih ter uspehom nasploh – ta je še večja (visoko statistično pomembna) ob koncu OŠ.
- Aktivni bralec gradi pomen skozi integracijo obstoječega znanja ter s fleksibilno rabo strategij z namenom pospeševanja, nadziranja, uravnavanja in vzdrževanja razumevanja (Pečjak, 2011).

Stopnje razumevanja

- Poznavanje za pomoč učitelju – izbor primerne zahtevnosti bralnega gradiva kot podpora in pomoč pri branju.
- **Stopnja samostojnega branja** (natančnost 99 %, razumevanje 90%)
- **stopnja branja, ki jo omogoča poučevanje** (natančnost 95 %, razumevanje 75 %, nekateri simptomi težav)

POMOČ: usmerjanje z vprašanji, skupno iskanje bistva, strategije za širjenje besedišča ...

- **frustracijska stopnja branja** (natančnost 90 % in manj, razumevanje 50 %, številni simptomi težav)

POMOČ: prirejanje besedil, (vsebinsko, jezikovno), posneta besedila širjenje besedišča ...

Ravni razumevanja

1. raven – raven besednega razumevanja

- Razumevanje besed, ki se pojavijo v besedilu. Vprašanja po branju zahtevajo reprodukcijo ali prepoznavanje določenih prebranih ali naučenih vsebin. Ne zahtevajo zahtevnih miselnih procesov, gre za (skoraj) dobesedno obnovitev podatkov

NAVEDI, OPIŠI, NAŠTEJ, POIMENUJ;
Kdo, kdaj, kateri, koliko, kaj je to ...

2. raven – interpretativno razumevanje ali razumevanje s sklepanjem

- Bralec dojame bistvo sporočila/besedila, povezanost med deli besedila, sklepa/presoja na podlagi podatkov. To so vprašanja višje ravni – obnovi po svojih besedah, izlušči rdečo nit/temo, nadaljuje začetno misel/temo, predlaga rešitve, napove posledice

POVZEMI, POVEJ Z DRUGIMI BESEDAMI, RAZLOŽI, POJASNI, UTEMELJI, POUČI DRUGE, NAPOVEJ, KAJ JE RDEČA NIT V BESEDILU, NAVEDI PRIMER; Zakaj?

3. raven – kritično in ustvarjalno ali uporabno razumevanje

- Učenec zna pridobljeno znanje uporabiti, torej je sposoben miselne vzorce, grafe, preglednice prevesti v besedilo, podatke uporabiti v drugih besedilih ali situacijah, pojasniti metafore ali simbole, analizirati besedilo, preoblikovati daljše besedilo v krajše, oceniti uporabnost, veljavnost ...

PRIMERJAJ, USTVARI, IZDELAJ, OBLIKUJ, DOKAŽI, UTEMELJI,
OCENI, OVREDNOTI/PRESODI, UGOTOVI NAPAKE/BISTVENE ZNAČILNOSTI, ZAVRNI, POENOSTAVI ZGODBO,
ILUSTRIRAJ PRIKRITO BISTVO BESEDILA ...

Kako do učinkovitega razumevanja?

- **Aktivacija predznanja** (prelet, pogovor, strategija VŽN),
- **uporaba strategij za razvoj besedišča,**
- **uporaba strategij za pomoč pri razumevanju in učenju besedila** (razlaga, modeliranje, spodbujanje k uporabi, postopno zmanjšanje odgovornosti),
- **sprotno spremljanje učenčevega napredka.**

AKTIVIRANJE PREDZNANJA

ZNANJE KOT POJMOVNA MREŽA

... medsebojno povezani podatki,
pojmi v dolgoročnem spominu.

PREDZNANJE

Strategije za razvijanje besedišča

- Didaktične igre (besedne družine, iskanje protipomenk, premetanke, dopolnjevanje besed glede na opis oz. nakazanih delov ...),
- določanje pomena neznanim besedam (s pomočjo sobesedila, s pomočjo strukturne analize – analiza predpon z dodajanjem korenov; uporaba slovarjev),
- strategija besednih skupin (pojmovne kategorije).